ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАҲАЛЛА ВА ОИЛАНИ
ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВАЗИРЛИГИ

«МАҲАЛЛА ВА ОИЛА» ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

Г.В.ХРУЛЬНОВА, Р.А.БАЗАРОВА,
Ш.Р.АЛЛАБЕРГЕНОВА, Г.А.РУЗИЕВА

БОЛАЛАРГА НИСБАТАН ШАФҚАТСИЗ МУНОСАБАТ: БЕЛГИЛАРИ, АНИҚЛАШ ВА ЁРДАМ КЎРСАТИШ УСУЛЛАРИ

ТОШКЕНТ – 2021

УЎК: 377.8-048
КБК: 67.51
Х 83

Г.В.Хрульнова, Р.А.Базарова, Ш.Р.Аллабергенова, Г.А.Рузиева. Болаларга нисбатан шафқатсиз муносабат: белгилари, аниқлаш ва ёрдам кўрсатиш усуллари. – Т.: «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi», 2021. 116 бет.

Мазкур қўлланмада маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бўлимлари мутахассисларининг болалар билан шафқатсиз муомала ҳолатларини ўз вақтида аниқлаш ва шу каби ҳолатларга таъсир кўрсатиш чора-тадбирларини уюштириш учун маълумотлар тақдим этилган. Қўлланма патронаж ҳамширалар, тиббиёт ходимлари, психологлар ва ижтимоий иш ходимларига ҳам фойдали бўлади.

Қўлланмада асосий тушунчалар, боланинг шафқатсиз муомалага дучор қилинаётганини аниқлаш мумкин бўлган белгилар батафсил ёритилган. Оилада ва кўчада зўравонлик ҳолатларига реакция қилиш модели таклиф этилган.

Қўлланма Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузуридаги “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институтининг ЖҲБЛ-24 “Болаларга нисбатан шафқатсиз муносабатларнинг ижтимоий, психологик ва педагогик таҳлили” мавзусидаги лойиҳа доирасида тайёрланган.

Тақризчилар:
Муминова Л.Р. – *педагогика фанлари доктори, профессор;*
Реджабаева М.З. – *тиббиёт фанлари номзоди.*

Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузуридаги “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти илмий Кенгашининг 2021 йил 3 мартдаги 3-сон қарорига асосан нашрга тавсия этилди.

ISBN 978-9943-7434-4-1

© «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi», 2021.

МУНДАРИЖА

Кириш.....3
1. Ўзбекистон Республикасининг болалар билан шафқатсиз муносабатларнинг олдини олиш ва зарар кўрганларга ёрдам кўрсатиш бўйича фаолиятни тартибга солувчи қонун ҳужжатлари 5
2. Болаларга нисбатан зўравонлик тушунчаси, шакллари ва белгилари 16
2.1. Жисмоний зўравонлик 17
2.2. Жинсий зўравонлик.....22
2.3. Психологик зўравонлик 26
2.4. Боланинг асосий эҳтиёжларига бепарволик.. 28
2.5. Гендер зўравонлик.....30
2.6. Таъқиб қилиш турлари 32
3. Бола билан шафқатсиз муомалада бўлаётганларини қандай аниқлаш мумкин?.....41
4. Ота-оналар томонидан зўравонлик содир бўлганлигини кўрсатувчи жароҳатнинг юзага келиш сабаблари.....65
5. Зўравонликни бошидан кечирган болалар билан ишни ташкиллаштириш 69
5.1. Мурожаатларни қабул қилиш 69
5.2. Шафқатсиз муомалага реакция қилиш 74
5.3. Шафқатсиз муомаладан жабр кўрган болаларга ёрдам кўрсатиш.....93
Фойдаланилган адабиётлар..... 103
Иловалар..... 106

**Г.В.ХРУЛЬНОВА, Р.А.БАЗАРОВА,
Ш.Р.АЛЛАБЕРГЕНОВА, Г.А.РУЗИЕВА**

БОЛАЛАРГА НИСБАТАН ШАФҚАТСИЗ МУНОСАБАТ: БЕЛГИЛАРИ, АНИҚЛАШ ВА ЁРДАМ КЎРСАТИШ УСУЛЛАРИ

Тошкент – «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi» – 2021

Муҳаррир: **Ш.Кушербаева**
Тех.муҳаррир: **А.Мойдинов**
Компьютерда саҳифаловчи: **Ш.Мирқосимова**

**E-mail: tipografiyacnt@mail.ru Тел.: 97-450-11-14, 93-381-22-07.
Босишга рухсат этилди 15.06.2021.
Бичими 60x84 $^{1}/_{16}$. «PT Serif» гарнитураси.
Офсет босма усулида босилди.
Шартли босма табоғи 6,9. Нашриёт босма табоғи 7,2.
Тиражи 1 000. Буюртма № 93.**

«Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi»
босмахонасида чоп этилди.
Тошкент ш., Фозилтепа кўчаси, 22 б-уй.